

فریده نعیمی نیا - دبیر معارف ناحیه 2 اهواز

امامت، تداوم رسالت

درس پنجم

از آنجا که قرآن کریم، آخرین کتاب آسمانی و رسول خدا ﷺ خاتم پیامبران است، این سؤالات مطرح می شود که:

طرح و برنامه خداوند برای جامعه اسلامی، پس از رسول خدا ﷺ چیست؟

این جامعه در چه مسیری و چگونه باید حرکت کند؟

بعد از پیامبر اسلام ﷺ رهبری مسلمانان برعهده چه کسانی باید قرار بگیرد؟

چرا ائمه اطهار علیهم السلام نیز همچون پیامبر اکرم ﷺ معصوم از گناه هستند؟

در مورد ادامه پیدا کردن دو مسئولیت پیامبر (ص) یعنی تعلیم و تبیین دین و ولایت و حکومت، پس از رحلت اوسه فرض مطرح است آنها را بنویسید؟²

برای رسیدن به پاسخ سؤالاتی که در ابتدای درس طرح شد، قبل از هر چیز لازم است مشخص

در میان مسئولیت‌های پیامبر کدام یک با رحلت ایشان پایان می‌پذیرد و کدام یک باید ادامه یابد؟

سؤال 1

پاسخ 1) در میان مسئولیت‌های سه‌گانه رسول خدا ﷺ، مسئولیت اول، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم،

با ختم نبوت پایان می‌پذیرد و کتاب قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و نیازی به آوردن کتاب جدیدی

نیست. اما دو مسئولیت دیگر، یعنی «تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی)» و «ولایت ظاهری»، پس از

ایشان هنوز نیز نیاز جامعه هستند و ادامه دارند (بررسی فرض‌های مختلف در خصوص دو مسئولیت «تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی)» و «ولایت ظاهری» را بیان کنید؟²)

در این زمینه سه فرض مطرح است:

پاسخ 2

۱- قرآن کریم و پیامبر اکرم ﷺ در این باره سکوت کرده‌اند؛

۲- همچون مسئولیت اول، پایان این دو مسئولیت را نیز اعلام نموده‌اند؛

۳- جانشین را تعیین نموده و دو مسئولیت «تعلیم و تبیین دین» و «ولایت ظاهری» را بر عهده وی

قرار داده‌اند.

● **بطان فرض اول روشن است؛ زیرا قرآن کریم، هدیاترگ مردم در همه امور زندگی است و ممکن**

نیست نسبت به این دو مسئولیت مهم که به شدت در سرنوشت جامعه اسلامی تأثیرگذار است بی تفاوت

باشد. همچنین پیامبر اکرم ﷺ آگاه‌ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه این مسئولیت‌هاست و نمی‌تواند

از کنار چنین مسئله مهمی با سکوت و بی‌توجهی بگذرد. در حقیقت، بی‌توجهی به این مسئله بزرگ،

مهم

خود دلیلی بر نقص دین اسلام است؛ و این در حالی است که دین اسلام کامل‌ترین دین الهی است.

● **فرض دوم بی‌صحت نیست؛ زیرا نیاز جامعه به حکومت و تعلیم و تبیین دین، پس از رسول خدا ﷺ**

نه تنها از بین نرفت، بلکه افزایش هم یافته؛ زیرا گسترش اسلام در نقاط دیگر، ظهور مکاتب و فرقه‌های

مهم

مختلف، پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را به دنبال داشت و

نیاز به امام و رهبری که در میان انبوه افکار و عقاید، حقیقت را به مردم نشان دهد و جامعه را آن‌گونه

که پیامبر اداره می‌کرد، اداره نماید، افزون‌تر می‌شد.

علاوه بر اینکه اصولاً حکومت و اداره جامعه و تعلیم و تبیین دین، امری تمام‌شدنی² و پایان‌پذیر

نیست و همواره جامعه نیازمند حاکم و معلمی است که بتواند راه رسول خدا ﷺ را ادامه دهد و

احکام اسلام را اجرا نماید.

● **بنابراین، تنها فرض سوم، منطقی و قابل قبول است؛ یعنی رسول اکرم ﷺ به فرمان خداوند، با**

مهم

تعیین جانشین، به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل «امامت» فرمان داده و

مانع تعطیلی این دو مسئولیت شده است.

فیلم (۱): آیا پیامبر اکرم ﷺ که درباره جزئی‌ترین مستحبات سخن گفته، تکلیف جامعه پس از خودش را مشخص

نکرده است؟!

امامان کدامیک از مسئولیت های پیامبر(ص) را برعهده ندارند؟ دریافت و ابلاغ وحی

چرا امامان باید از عصمت برخوردار باشند؟ الف

چه کسی می تواند تشخیص دهد چه فردی شایسته امامت است؟ چرا؟ ب

تعیین امام

1 سوال اکنون که نیاز به امام پس از رسول خدا ﷺ روشن شد، این سؤال پیش می آید که چه کسی امام را

معین و معرفی می کند و چگونه می توان او را شناخت؟

1 پاسخ (از آنجا که امام همه مسئولیت های پیامبر اکرم ﷺ جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد، بنابراین، باید

همان صفات و ویژگی های پیامبر را نیز داشته باشد تا مردم به وی اطمینان کنند و راهنمایی های او را

پذیرند. از جمله این ویژگی ها «عصمت» است) البته تشخیص عصمت برای انسان ها ممکن نیست؛

یعنی انسان ها نمی توانند تشخیص دهند که چه کسی معصوم است و مرتکب هیچ گناهی نمی شود.

بنابراین، همان طور که پیامبر از طرف خدا معرفی و معین می شود، تنها خداوند است که می تواند فرد

شایسته مقام امامت را معرفی کند و به مردم شناساند)

مهم با تدبر در آیات و روایات مطمئن و مسلم نقل شده از پیامبر و مطالعه تاریخ اسلام درمی یابیم که

خداوند، امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب را به جانشینی رسول خدا ﷺ و امامت بعد از ایشان

منصوب فرموده و نیز امامان معصوم را پس از ایشان را معرفی کرده است.

سوال آیات و روایات مربوط به امامت حضرت علی (ع) و امامان معصوم (ع) را نام ببرید؟

1- نزول آیه انذار: توضیح دهید؟ حدود سه سال از بعثت گذشته بود که این فرمان از جانب خداوند برای

پیامبر آمد: معروف به آیه انذار

و انذیر عشیرتک الاقرین⁴⁰ خویشان نزدیکت را انذار کن.

برای انجام این دستور، رسول خدا ﷺ چهار نفر از بزرگان بنی هاشم را دعوت کرد و درباره

اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند و از آنان برای ترویج و تبلیغ اسلام، کمک

خواست؛

همه مهمانان سکوت کردند و جوابی ندادند. در میان سکوت آنان، علی بن ابی طالب را که در آن

زمان، نوجوانی بیش نبود، برخاست و گفت: هم زمانی نزول آیه انذار با اعلام جانشینی حضرت علی (ع) برای اولین بار

«من یار و یاور تو خواهم بود، ای رسول خدا».

درخواست پیامبر ﷺ، سه بار مطرح شد و هر بار، همه سکوت کردند و تنها علی را قاطعانه اعلام

آمادگی و وفاداری کرد. پس از آن، پیامبر ﷺ دست آن حضرت را در دست گرفت، بیعت ایشان را

پذیرفت و به مهمانان فرمود:

معرف به حدیث یوم الدار
گوینده: پیامبر (ص) است
درباره: جانشینی حضرت علی (ع) است

«همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود».

نکته مهم: ابتدا آیه انذار نازل شد سپس حدیث یوم الدار بیان شد

آیه انذار در چه سالی نازل شد؟ حدود سه سال بعد از بعثت

خداوند پیامبر (ص) در کدام آیات حضرت علی (ع) را به عنوان جانشین خود انتخاب کرده است؟

آیات: 1- انذار 2- ولایت
احادیث: 3- جابر 4- تقلین 5- منزلت 6- غدیر

در آیه ولایت چه چیزی مشخص شده است؟ ویژگی های ولی و سرپرست مسلمانان را مشخص کرده است

به نظر شما تعیین جانشین توسط پیامبر ﷺ آن هم در شرایطی که ایشان هنوز موفقیتی کسب

نکرده بود و حتی خویشانش نیز دعوت او را نپذیرفته بودند، چه پیام هایی در برداشت؟

اولاً: جانشینی پیامبر چنان اهمیتی دارد که از همان روزهای اول دعوت باید برای مردم مشخص شود
ثانیاً: جانشینی پیامبر ویژگی هایی دارد که نمی توان آن را به انتخاب مردم واگذار کرد به همین جهت باید از همان ابتدا مردم آن جانشین را بشناسند

۲- نزول آیه ولایت: در نکه از روزها، فرشته وحی از جانب خداوند آیه ای بر پیامبر نازل کرد

که در آن ویژگی های ولی و سرپرست مسلمانان مشخص شده بود:

متن قرآنی و ترجمه آیه ولایت را بنویسید؟

مهم

معرف به: آیه ولایت
درشان: حضرت علی (ع) است
زمان نزول آیه: هنگام نماز
خواندن حضرت علی (ع) است

همانا ولی شما فقط خداوند و رسول او

و کسانی اند که ایمان آورده اند.

همان ایمان آورندگان که نماز را بر پا می دارند

و در حال رکوع زکات می دهند.

﴿ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ

۱ وَالَّذِينَ آمَنُوا

مهم

۲ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

۳ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

۲ با نزول این آیه، رسول خدا ﷺ دریافت که چنین واقعه ای رخ داده و کسی در رکوع صدقه داده

مهم

است و خداوند قصد معرفی او را دارد. با شتاب و در حالی که آیه را می خواند و مردم را از آن آگاه

می کرد، به مسجد آمد و پرسید

بیان ویژگی های ولی و سرپرست مسلمانان، 1- ایمان آورده اند 2- نماز بر پا می دارند 3- در رکوع زکات می دهند

چه کسی در حال رکوع صدقه داده است؟

فقیری که انگشتری در دست داشت، به حضرت علی عليه السلام که در حال نماز بود، اشاره کرد و گفت:

این مرد در حال رکوع، انگشتر خود را به من بخشید.

۳ مردم که از محتوای آیه با خبر شده بودند، تکبیر گفتند رسول خدا ﷺ نیز، ستایش و سپاس

مهم

خداوند را به جا آورد.

نزول آیه ولایت در شرایط خاص نشانه چیست؟ 4

۴ (نزول آیه ولایت در چنین شرایطی و اعلام ولایت حضرت علی عليه السلام از جانب رسول خدا ﷺ، برای آن

مهم

بود که مردم با چشم ببینند و از زبان پیامبر بشنوند تا امکان مخفی کردن آن نباشد.)

3

2

1

دانش تکمیلی

با توجه به اینکه امام علی عليه السلام در نماز حضور قلب داشتند، چگونه متوجه درخواست فقیر شدند؟

برای مشاهده پاسخ این سؤال به سایت گروه قرآن و معارف بخش «دانش تکمیلی» مراجعه کنید.

۱- سوره مائده، آیه ۵۵.

۲- بیشتر مفسران و مورخان اهل سنت و شیعه، از جمله طبری، رازی، ثعلبی، قشیری، خوارزمی، ابن حجر و ابن کثیر، این آیه را درباره امام علی عليه السلام دانسته اند. برای کسب اطلاعات بیشتر، به کتاب الغدير از علامه امینی، ج ۲، ص ۱۵۶ مراجعه کنید.

حدیث جابر پس از نزول کدام آیه و توسط چه کسی گفته شد؟ پس از نزول آیه 59 نساء (همان آیه اطاعت - اولی الامر) - توسط پیامبر (ص) گفته شد

حدیث جابر در کجا گفته شد؟ مدینه

راتوضیح دهید؟

۳- حدیث جابر: در یکی از روزها، در مدینه، جبرئیل بر پیامبر نازل شد و آیه ۵۹ سوره نساء را

برایشان خواند که قسمتی از آن چنین است:

آیه 59 سوره نساء معروف به آیه اطاعت - اولی الامر - مکان نزول: مدینه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اطيعوا الله
اطاعت-اولی الامر

ای مؤمنان،

از خدا اطاعت کنید

وَ اطيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ... و از رسول و ولی امرتان اطاعت کنید.

معمولاً وقتی آیه ای نازل می شد و حکم کلی موضوعی را بیان می فرمود، یاران رسول خدا ﷺ نزد ایشان می آمدند و جزئیات حکم را می پرسیدند. مثلاً وقتی که آیات نماز نازل شد، یاران ایشان می خواستند چگونه نماز خواندن را بدانند از این رو، پیامبر اکرم ﷺ به مسجد آمد و به آنان فرمود:

«این گونه که من نماز می خوانم، شما هم بخوانید». ^۱ آن گاه نماز خواندن را به آنان تعلیم داد (وقتی این آیه هم نازل شد، جابر بن عبدالله انصاری نزد رسول خدا ﷺ آمد و گفت: «یا رسول الله، ما خدا و رسول او را شناخته ایم. لازم است «اولی الامر» را نیز بشناسیم.»)

پاسخ 1

پیامبر (ص) حدیث جابر را در جواب چه شخصی بیان کرد؟ 1؟

رسول خدا ﷺ فرمود:

«ای جابر، آنان جانشینان من و امامان بعد از من اند. نخستین آنان علی بن ابی طالب است و سپس به ترتیب، حسن بن علی، حسین بن علی، علی بن الحسین، محمد بن علی؛ و تو در هنگام پیری او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان. پس از محمد بن علی به ترتیب، جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی و پس از ایشان فرزندش می باشد که هم نام و هم کنیه من است. ^۲ اوست که از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده به او باقی می مانند.» ^۳

در حدیث جابر، پیامبر (ص) به جابر بن عبدالله انصاری گفت که کدام امام را در ایام پیری خواهی دید؟ محمد بن علی (یا همان امام محمد باقر (ع) است)

ارتباط میان آیه و حدیث مهم

با تفکر در آیه ۵۹ سوره نساء و حدیث جابر، پیام های زیر را تکمیل کنید.
۱- مسلمانان باید از خدا، رسول و اولو الامر .. اطاعت کنند.
۲- از آنجا که این سه اطاعت در کنار هم قرار گرفته اند؛ سربیزی از هر مورد . نگاه و عملی حرام . است.

۱- صحیح بخاری، محمد بن اسماعیل البخاری، جزء ۸، ص ۹.
۲- در فرهنگ و آداب و رسوم عرب برای افراد علاوه بر اسم، لقب و کنیه می گذارند و برای احترام شخص را با کنیه و یا لقب صدا می زنند. کنیه پیامبر «ابوالقاسم» و لقب ایشان «امین» است.
۳- کفایة الاثر، خزاز رازی، چاپ قدیم، ص ۸؛ بنایع الموده، سلیمان بن ابراهیم القندوزی، ص ۴۹۴ و اثبات الهداة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۱۲۳.

مهم

۳- از آنجا که مصداق اولوالامر در آیه مشخص نشده، برای آگاهی مردم و

اشتباه نکردن آنها لازم است که رسول خدا ﷺ مصداق اولی الامر را مشخص کند

۴- بنا بر سخن پیامبر اکرم ﷺ کسانی که مصداق ... اولوالامر هستند، عبارت اند از:

دوازده امام معصوم (ع) شیعیان از امام علی (ع) تا حضرت مهدی (عج) است

مهم

۴- **حدیث ثقلین:** پیامبر اکرم ﷺ به طور مکرر، از جمله در روزهای آخر عمر خود، می فرمود:

من در میان شما دو چیز گران بها می گذارم:

کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را.

اگر به این دو تمسک جوید **چنگ بزنید** - ارتباط مستحکم داشته باشید

هرگز گمراه نمی شوید متن عربی و ترجمه ی حدیث ثقلین را بنویسید

و این دو هیچ گاه از هم جدا نمی شوند

تا اینکه کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

را توضیح دهید؟

إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ
كِتَابَ اللَّهِ وَعِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي

علت ما إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا تمسک به قرآن و اهل بیت

معول لَنْ تَضَلُّوا أَبَدًا

وَأَنَّهِنَّ لَنْ يَفْتَرِقَا

حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ

پیامبر (ص) در روزهای آخر عمر کدام حدیث را به طور مکرر تکرار می کرد؟ حدیث ثقلین

مهم

ثقلین

تفکر در حدیث

پیام حدیث ثقلین را بنویسید؟

پیام حدیث

با تفکر در این حدیث، این پیام ها استخراج می شود:

۱- همان طور که قرآن و پیامبر از هم جدا نمی شوند، قرآن و اهل بیت علیهم السلام نیز همواره با هم اند.

۲- همان طور که قرآن همیشگی است، وجود معصوم نیز در کنار آن همیشگی است.

۳- در صورتی مسلمانان گمراه نمی شوند که ... به قرآن و اهل بیت هم زمان تمسک جویند

۴- نمی توان برای هدایت و سعادت اخروی، فقط از یکی از دو یادگار پیامبر ﷺ پیروی کرد؛

بلکه باید از هر دو آنها پیروی کرد یعنی قرآن و اهل بیت

را توضیح دهید؟

۵- **حدیث منزلت:** وقتی خداوند حضرت موسی علیه السلام را مأمور مبارزه با فرعون کرد، آن حضرت

از خداوند خواست که برادرش هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد.

خداوند نیز درخواست حضرت موسی علیه السلام را پذیرفت^۱ و او را مشاور و وزیر وی قرار داد.

جایگاه حضرت علی (ع) نزد پیامبر (ص) مانند
مانند: جایگاه هارون نزد حضرت موسی (ع) است
یعنی: مشاور، پشتیبان، و شریک در امر هدایت بود

پیامبر اکرم ﷺ نیز بارها به حضرت علی علیه السلام فرمود:

۱- صحیح مسلم، مسلم بن حجاج نیشابوری، ج ۴، ص ۱۸۷۳، روایت شماره ۲۴۰۸؛ این حدیث متواتر است و آن قدر از علمای اهل سنت و شیعه نقل شده است که جای تردید ندارد. برای کسب اطلاعات بیشتر به کتاب امام شناسی، علامه حسینی تهرانی، ج ۱۳، مراجعه کنید.

۲- سوره طه، آیات ۲۹ تا ۳۵.

حدیث منزلت توسط چه کسی و در وصف چه کسی بیان شد؟ از زبان پیامبر اکرم (ص) در وصف حضرت علی(ع) بیان شده است

حج که در آخرین سال زندگی ایشان برگزار شد به چه مشهور است؟ حجة البلاغ و حجة الوداع

أَنْتَ مَنِّي حَدِيثِ مَنْزِلَتِ

تو برای من

بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى

به مانند هارون برای موسی هستی؛

إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ^۱

را توضیح دهید؟

جز اینکه بعد از من پیامبری نیست.

۶- حدیث غدیر: پیامبر گرامی اسلام در سال دهم هجرت عازم مکه شد تا فریضه حج را به جا آورد. این حج که در آخرین سال زندگی ایشان^۲ برگزار شد، به «حجة البلاغ»^۳ و «حجة الوداع» مشهور است. در این حج، هزاران نفر شرکت کرده بودند، تا روش انجام دادن اعمال حج را از رسول خدا ﷺ فراگیرند و حج را با ایشان به جا آورند) پس از برگزاری حج و در مسیر بازگشت به مدینه، در روز هجدهم

پاسخ 1

ماه ذی الحجة، در محلی به نام غدیر خم این آیه نازل شد:

چرا در حج آخرین سال زندگی ایشان هزاران نفر شرکت کرده بودند؟^۱

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ^۲

ای رسول،

آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده برسان،

و اگر چنین نکنی،

رسالتش را ادا نکرده‌ای

و خداوند تو را از مردمان حفظ می‌کند؛

خداوند، کافران را هدایت نمی‌کند.

تدبر در قرآن

مهم

در آیه بالا، تدبر کنید و به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱- خداوند چه فرمانی به پیامبر می‌دهد؟ آنچه که بر او نازل شده به مردم برساند و ابلاغ کند^۱

۲- اهمیت این فرمان چقدر است؟ به اندازه ای که اگر انجام نشود، اصل رسالت به انجام نرسیده است^۲

۳- چرا خداوند به پیامبر اکرم وعده می‌دهد که او را حفظ خواهد کرد؟

زیرا ابلاغ این پیام منافع برخی را به خطر می‌انداخت و احتمال آن بود که به مخالفت برخیزند^۳

(بعد از نزول این آیه، پیامبر اکرم ﷺ دستور داد همه توقف کنند تا بازماندگان برسند و آنان که پیش

رفته‌اند، برگردند. ظهر شده بود؛ ابتدا نماز را به جا آوردند و سپس، پیامبر در یک سخنرانی مهم و

مفصل با مردم سخن گفت و آنان را برای دریافت آن پیام بزرگ آماده کرد) آن حضرت در قسمتی از

سخنرانی از مردم پرسید: بعد از نزول آیه تبلیغ پیامبر چه کاری کردند؟ توضیح دهید

آیه تبلیغ در کجا و در چه روزی نازل شد؟ در مسیر بازگشت به مدینه در محلی به نام غدیر خم - در روز 18 ذی الحجة سال دهم هجری

همچنین: منابع المودة، سلیمان بن ابراهیم القندوزی، باب ۶، ص ۵۰.

۲- واقعه غدیر هفتاد روز قبل از وفات پیامبر اتفاق افتاد.

۳- الکامل فی التاریخ، ابن اثیر، ج ۲، ص ۳۰۳ و الغدیر، علامه امینی، ج ۱، ص ۳۱.

۴- سورة مائده، آیه ۶۷.

نکته مهم: ابتدا آیه تبلیغ نازل شد(یاایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک..بعد پیامبر در یک سخنرانی مهم از مردم پرسید: ایها الناس من اولی الناس با لمؤمنین من انفسهم--سپس پیامبر(ص) حدیث غدیر را فرمود: من کنت مولاهُ فهذا علی مولاهُ

مقدمه بیان حدیث غدیر

أَيُّهَا النَّاسُ

ای مردم،

مَنْ أَوْلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ

چه کسی به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است؟

گفتند: خدا و پیامبرش بر ما ولایت و سرپرستی دارند.

سپس فرمود: حدیث غدیر

اعلام جانشینی حضرت علی(ع) است

مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ

هر کس که من ولی و سرپرست اویم،

فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ

علی نیز ولی و سرپرست اوست.

پیامبر(ص) بعد حدیث غدیر چه فرمود؟1

و این جمله را سه بار تکرار کرد.

پاسخ 1

در پایان سخنرانی نیز از حاضران خواست که مطالب گفته شده را به غایبان برسانند. پس از آن،

مردم برای عرض تبریک و شادباش به سوی امام آمدند و با وی بیعت کردند.۲

بخاطر اینکه مساله خلافت و جانشینی حضرت علی(ع) به وسیله حجاج که بیش از صد هزار نفر بودند به سراسر سرزمینهای اسلامی رسانده شود تا حجت بر مردم در مورد نصب امام و جانشینی رسول خدا تمام شده باشد و بعد ادعا نکنند که پیامبر(ص) جانشینی برای خود نصب نکرده است -الف

فیلم (۳): حضرت ع

تداوم راه پیامبر به این بستگی داشت که بعد از ایشان جانشین شا یسته ای برای پیامبر تعیین شود تا راه ایشان ادامه دهد در غیر این صورت بعد از وفات رسول خدا، اصل دین در معرض تهدید قرار می گرفت و جامعه رو به ضعف می نهاد - ب

تفکر در حیات

اشکار است که این شاد باش در صورتی صحیح است که در آن روز حضرت علی (ع) از سوی خدا و پیامبر به مقامی بلند رسیده باشد در غیر این صورت تهنیت معنی نداشت در واقع این تبریک نشانه معرفی امام علی (ع) به عنوان جانشین پیامبر(ص) است و تبریک و دست دادن به منزله بیعت و قبول ولایت از جانب مردم است - ج

مهم

مهم

- الف) چرا مراسم غدیر هم زمان با بزرگترین اجتماع مسلمانان برگزار شد؟
- ب) چرا خداوند انجام ندادن این مأموریت را مساوی با عدم انجام رسالت اعلام کرد؟
- ج) تبریک و تهنیت مردم به حضرت علی (ع) پس از پایان مراسم، نشانه چیست؟
- د) چرا کلمه «مولی» در حدیث غدیر به معنای سرپرست است، نه دوست؟

فریده نعیمی نیا - دبیر معارف ناحیه 2 اهواز

کدام آیه قرآن به عصمت اهل بیت (ع) اشاره دارد؟ آیه تطهیر

چرا امامان نیز باید از مقام عصمت بر خوردار باشند؟2

عصمت ائمه اطهار (علیهم السلام)

مهم

پاسخ 2

از آنجا که امام علی (علیه السلام) و دیگر امامان (علیهم السلام) دو مسئولیت رهبری و مرجعیت دینی مسلمانان را پس از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بر عهده دارند، ضروری است که آنان نیز مصون از گناه و خطا باشند. چنان که توضیح داده شد، ضرورت داشتن این ویژگی، یکی از دلایل معرفی امام از جانب خداست. در آياتی از قرآن کریم و سخنان رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به این مسئله اشاره شده است. یکی از آنها نزول آیه تطهیر است. (أَمْ سَلَمَةَ، همسر رسول خدا (صلی الله علیه و آله) می گوید: روزی ایشان در خانه استراحت می کرد که دختر بزرگوارش فاطمه زهرا (علیها السلام) وارد شد و سلام کرد. پیامبر (صلی الله علیه و آله) پاسخ داد و ایشان را به کنار خود

مهم

۱- یعنی، چه کسی بر آنها ولایت و سرپرستی دارد و باید به فرما کدام همسر پیامبر (ص) روانگر ماجرای نزول آیه تطهیر بود؟م سلمه

اولا: پیامبر اسلام پیش از جمله(من کنت مولاه..) فرمودند ("ای مردم چه کسی به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است" که در جمله پیشین صحبت از اولویت و ولایت است در جمله بعدم باید صحبت از ولایت و سرپرستی باشد تا ارتباط معنوی در جمله محفوظ بماند

ثانیا: هیچ عاقلی باور نمی کند که پیامبر مردم را در شرایط و در آن هوای گرم نگه دارد و منظورش فقط این باشد که بگوید هر کس من دوست او هستم علی(ع) دوست اوست
ثالثا: اگر مولی به معنی دوست باشد ابلاغ نشدن چنین پیامی نمی تواند مساوی انجام نگر فتن رسالت الهی قرار گیرد-

دعوت کرد. پس از وی حضرت علی علیه السلام، امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام آمدند. رسول خدا صلی الله علیه و آله آنان

را نیز در کنار خود جای داد. آن گاه برای آنان این گونه دعا کرد: **دعای پیامبر (ص) برای پاکي اهل بیت را بنویسید؟ 1**

«خدايا! اينان اهل بيت من اند؛ آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن!» **پاسخ 1**

در همین زمان فرشته وحی آمد و آیه تطهیر را قرائت کرد **آیه حفظ شود همراه با ترجمه**

همانا خدا اراده کرده که دور گرداند

إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ **پاسخ 2**

از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را

عَنْكُمْ الرَّجْسِ أَهْلِ الْبَيْتِ

و شما را کاملاً پاک و طاهر قرار دهد.

و يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ^۲

پیام آیه تطهیر را بنویسید؟ 3

پیام آیه تطهیر

مهم

پاسخ 3 (۱- این آیه، تعداد خاصی از خانواده پیامبر را در بر می گیرد که مقام عصمت دارند؛ یعنی در اینجا

افراد خاصی از اهل بیت مورد نظر است و شامل سایر بستگان پیامبر نمی شود. **امام علی (ع)**، **حضرت فاطمه (س)**، **امام حسن (ع)**، **امام حسین (ع)** است

۲- چون این تعداد خاص معصوم اند، سخن و عمل آنان، مطابق با دین و بیان کننده دستورات الهی است.)

پیامبر اکرم (ص) برای آگاهی مردم از این موضوع که اهل بیت چه کسانی هستند چه کاری انجام دادند؟ 4

(**پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله** برای آگاهی مردم از این موضوع، مدت ها هر روز صبح، هنگام رفتن به مسجد از

در خانه حضرت فاطمه علیها السلام می گذشت و اهل خانه را «اهل بیت» صدا می زد و آیه تطهیر را می خواند. ^۴)

پاسخ 5، تذکر: از آنجا که در زمان نزول این آیه از میان اهل بیت فقط امام علی، حضرت فاطمه، امام حسن

و امام حسین علیه السلام حضور داشتند، در این واقعه تنها نام این چهار بزرگوار ذکر شده است. در سخنان

دیگر پیامبر صلی الله علیه و آله، امامان بعدی هم جزء اهل بیت شمرده شده اند.)

در زمان نزول آیه تطهیر کدام یک از اهل بیت حضور داشتند؟ 5

نتیجه گیری مهم

با بررسی این آیات و احادیثی درباره حضرت علی (ع) و امامان معصوم گفته شده چه نتیجه ای می گیریم سوال 6

پاسخ 6 الف) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با هدایت و راهنمایی خداوند، حضرت علی علیه السلام و یازده فرزند ایشان را به

جانشینی خود معرفی کرده است و آنان عهده دار مسئولیت امامت اند.

ب) لازمه این مرتبه از جانشینی، علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه است؛ همان گونه که رسول خدا صلی الله علیه و آله

این دو ویژگی را دارا بود.

ج) حضرت فاطمه زهرا علیها السلام جزء اهل بیت است و اگرچه عهده دار امامت نبوده، اما علم و عصمت

کامل دارد و پیروی از کلام و رفتار وی بر همه مسلمانان واجب و سرچشمه هدایت و رستگاری است.

۱- اصول کافی، کلینی، ج ۱، ص ۲۸۶. **لازمه عهده دار شدن مسئولیت امامت چه چیزی است؟ داشتن علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه**

۲- مقصود از پلیدی و باتوجه به سخنان پیامبر (ص) اهل بیت (ع) چه کسانی هستند؟ دوازده امام معصوم (ع) و حضرت فاطمه (س) هستند

۳- سوره احزاب، آیه ۳۳

۴- کتاب های بزرگ درس 5- پایان قسمت **فریاده نعیمی نیا - دبیر معارف ناحیه 2 اهواز**

و أسد الغابه ابن اثیر، آیه تطهیر را در حق همین پنج تن نقل کرده اند (غایه المرام، هاشم بن سلیمان بحرانی، ص ۲۸۱).